

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 12:00 uur d.d. 15 januari – 12:00 uur d.d. 18 januari

5.1.2e

Directie Communicatie. Vragen? Mail naar

5.1.2e

@minvws.nl

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Kinderen die mishandeld zijn tijdens de eerste lockdown 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Burgemeesters die zich uiten over de avondklok 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici Virologen, epidemiologen, OMT-leden en Red Team-leden

Samenvatting

- Op de 'maandag na de kabinetsval' gaat het uiteraard nog veel over het aftreden van Rutte III en de gevolgen voor de crisisbestrijding. Media zien in de avondklok de eerste 'vuurdoop'. Nu de Britse variant het demissionair kabinet steeds meer kopzorgen bezorgd, en het OMT 'zeer bezorgd' is, wordt een invoering van de avondklok steeds realistischer. Volgens media zijn er nog wel 'wat gesprekken nodig', maar de verwachting is dat een avondklok er echt gaat komen.
- Burgemeesters worden in de media opgevoerd om hun oordeel over die 'verregaande maatregel' te vellen. Burgemeesters noemen het een 'moeilijk verhaal' -temeer omdat het voor grote problemen zal zorgen in de uitvoering en naleving ervan. Ook zou er helder bewijs moeten komen wat het exacte effect is van een avondklok.
- Ook de scholensluiting wordt vooral gezien vanuit de onduidelijkheid en de zorgen over de Britse variant. Hoewel er begrip is voor de maatregel, ziet de sector het toch ook als 'weer een klap'. Volgens de PO-raad kun je kinderen "niet zomaar een jaar in de wachtstand zetten." De raad pleit voor een integraal plan hoe deze schoolgeneratie ondersteund kan worden.
- CNV, FNV, NU'91 en V&VN pleiten voor FFP2-maskers voor alle zorgmedewerkers en roepen het RIVM op binnen 48 uur te reageren. Vanwege de Britse variant is er 'snel actie nodig'. Volgens de bonden is beschikbaarheid geen probleem.
- Zorgvakbond NU'91 roept de overheid op om de tweede inenting niet uit te stellen. Drie weken na de eerste prik moeten de zorgmedewerkers een tweede inenting krijgen, maar die tweede vaccinatie wordt mogelijk uitgesteld zodat die doses kunnen worden gebruikt om anderen hun eerste prik te geven. NU'91 is bang dat zorgmedewerkers straks onvoldoende beschermd zijn wanneer ze wel een eerste inenting krijgen, maar voorlopig geen herhaalprik. "Met als gevolg dat het nog onvoldoende invloed heeft op het afnemen van de druk op de zorg", aldus de bond, die bang is dat er een "schijnveiligheid wordt gecreëerd".
- Leids onderzoek blijkt dat naar schatting bijna 40.000 kinderen zijn mishandeld tijdens de eerste lockdown. Dat is bijna drie keer zoveel als in 2017. Het gaat daarbij vooral om emotionele verwaarlozing.

Karakterisering

- Media blikken vooruit op een 'drukke' en 'erg spannende' week, en over de avondklok die 'opnieuw' op tafel ligt.
- Media spreken over een avondklok die weliswaar heel gevoelig ligt, maar ook waar 'slechts' nog wat meer over moet worden gesproken [voordat die wordt ingevoerd]. Telegraaf stelt dat een avondklok 'een stap dichterbij' is gekomen.

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)**Slachtoffers**

- Drie cliënten en twee medewerkers van een zorginstelling van 's Heerenloo in Ermelo zijn besmet met de Britse coronavariant**, bevestigt een woordvoerder van de zorginstelling. De GGD doet onderzoek naar verdere verspreiding binnen de zorginstelling. Het is nog niet duidelijk wat de oorzaak van de besmetting is. Volgens de woordvoerder zijn de bewoners van het huis niet in contact geweest met andere bewoners. Het zorgpark is voorlopig dicht voor bezoek.
- Wereldwijd** zijn meer dan twee miljoen mensen gestorven aan de gevolgen van het coronavirus, blijkt uit cijfers van de Johns Hopkins Universiteit. In de Verenigde Staten zijn de meeste coronaslachtoffers gevallen. Het land telt bijna 390.000 coronadoden, gevolgd door Brazilië (ruim 207.000), India (bijna 152.000) en Mexico (138.000). Van de Europese landen telt het Verenigd Koninkrijk (86.000) de meeste stergevallen, gevolgd door Italië (ruim 80.000) en Frankrijk. In Nederland zijn 13.000 slachtoffers gestorven aan het virus, zo blijkt uit de cijfers.
- Het RIVM heeft 'om en nabij' 200 gevallen van de Britse variant van het coronavirus in Nederland geconstateerd.
- In een **Belgisch** verpleeghuis werden zondag 110 besmettingen met de Britse variant van het coronavirus gemeld.

Informatiebehoefte**Welke informatievragen leven er bij getroffen?**

- Huisartsen** krijgen veel vragen van mensen die willen weten 'wanneer ben ik aan de beurt?'
- Media** vragen zich af of voor de meest broze ouderen de risico's van vaccineren niet groter zijn dan de opbrengsten, nu in Noorwegen 29 kwetsbare ouderen zijn overleden na een eerste prik met het Pfizer/BioNTech-vaccin.
- Op de **corporate kanalen van VWS** stelt men vragen over de betrouwbaarheid, de bijwerkingen en de langetermijneffecten van het vaccin.

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- Ziekenhuizen in de regio Utrecht bereiden zich voor op code zwart** nu de Britse coronavariant in de regio is opgedoken. Dat zeggen John Taks, voorzitter van de raad van bestuur van het Diaconessenhuis en Jan-Willen Fijen, intensivist en

medisch hoofd van de ic in een interview met het AD. "We maken ons zorgen omdat we niet in het zwarte scenario willen belanden. Tijdens oudjaar zaten we er dichtbij, nu zien we de cijfers weer zakken. Dat roept de vraag op: is dit stilte voor de storm?", zegt Taks. Het aantal coronapatiënten in het ziekenhuis neemt voorzichtig af, maar we zijn er nog niet, stelt Fijen. "We krijgen nog volop aanbod van patiënten die een ic-bed nodig hebben. Ik zie wel wat lichtpuntjes [...] maar het wordt nog een hele spannende tijd." Wanneer code zwart wordt ingezet, wordt dat landelijk afgekondigd. "Dat scenario wil je absoluut niet", zegt Fijen. Als intensivist krijgt hij speciale trainingen in hoe hij moet handelen als het zover is. "Bijvoorbeeld: er komt een patiënt met vergevorderde ALS en corona. Die nemen we nu als ic op als we denken dat dat werkt voor de patiënt, maar met code zwart is dat minder vanzelfsprekend. En wat doe je met een patiënt die binnenkomt en meer kans lijkt te hebben dan iemand die al op de ic ligt?"

- Uit **onderzoek van de Universiteit van Oxford** onder duizenden Britten (die elke dag een vragenlijst invulden en een coronatest deden) blijkt dat de Britse coronavariant besmettelijker is en mensen zonder klachten vaker positief testen. "Per dag groeit hij ongeveer 6 procent sneller dan andere varianten", zegt een van de onderzoekers Koen Pouwels. "Aangezien een besmettingscyclus zo'n vijf dagen duurt, is de Britse variant ongeveer 30% besmettelijker", rekent Pouwels. Uit de studie blijkt niet dat kinderen relatief vaker besmet zijn met de virusvariant. "We zien wel veel besmettingen onder kinderen, ze zijn de groep die nu het vaakst besmet is, maar dat zien we bij de oude variant ook."
- **De Britse premier Johnson heeft aangekondigd dat alle grenzen vanaf maandag gesloten zijn.** Dat betekent in de praktijk dat iedereen na aankomst tien dagen in quarantaine moet, naast het tonen van een negatieve coronatest. Daarnaast werkt het Verenigd Koninkrijk aan het instellen van vliegverboden van en naar landen waar nieuwe virusmutaties zijn vastgesteld. De reisbeperkingen zullen tot zeker 15 februari gelden.
- **De coronasituatie verslechtert ook in Italië, reden voor de regering allerlei beperkingen te verlengen en aan te scherpen.** De avondklok tussen 22.00 en 05.00 uur blijft van kracht tot 5 maart, terwijl skiresorts in ieder geval tot 15 februari dicht moeten blijven. Het verbod om zonder geldige reden naar een andere regio te gaan wordt verlengd.
- **Uit Leids onderzoek blijkt dat naar schatting bijna 40.000 kinderen zijn mishandeld tijdens de eerste lockdown.** Dat is bijna drie keer zoveel als in 2017. Volgens hoogleraar forensische gezinspedagogiek van de Universiteit Leiden Lenneke Alink ging het met name om emotionele verwaarlozing. De kinderen zijn getuige geweest van geweld tussen ouders, hebben te maken gehad met andere spanningen in het gezin en/of missen structureel steun bij het volgen van lessen en het maken van huiswerk, stelt Alink. "In het onderzoek hebben we geen stijging van fysieke mishandeling kunnen constateren. [...] Ook is er geen melding gemaakt van seksueel misbruik." De kanttekening die Alink daarbij plaatst is dat de resultaten gebaseerd zijn op de rapportages van leerkrachten, kinderopvangmedewerkers en gastouders. Het is dus de vraag in hoeverre zij zicht hebben op fysieke mishandeling en seksueel misbruik tijdens een lockdown.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Wat doen of laten getroffen en betrokkenen?

- Op het Museumplein in Amsterdam vond zondagmiddag een door de gemeente verboden **demonstratie tegen de regering en het coronabeleid** plaats. NRC en de Volkskrant schrijven dat er opvallend vaak 'dictatuur' geroepen werd tijdens de demonstratie. De gemeente kondigde een noodbevel af, maar enkele honderden demonstranten weigerden te vertrekken, totdat de politie een waterkanon en tientallen ME'ers inzette. De demonstratie werd georganiseerd door de actiegroep 'Nederland in verzet, weg met dit kabinet', opgericht door Amstelvener Michel Reijnga. Reijnga laste de demonstratie af, omdat de rechter besloot dat de demonstratie alleen door mocht gaan in het Westerpark. Desondanks zeiden duizenden mensen op social media naar het Museumplein te trekken.
- Bij de **IGJ** zijn diverse meldingen binnengekomen over een zorgverlener die tijdens de demonstratie op de Dam ongefundeerde uitspraken heeft gedaan over de coronapandemie. De zelfverklaarde 'homeopathisch arts' uit Limburg beweert voor de camera dat artsen "alles faken en voor iedere patiënt 20.000 euro krijgen". Hij stelt dat alle IC's leeg zijn. "In elke beroepsgroep heb je waanzinnigen en criminelen", reageert arts-epidemioloog Frits Rosendaal. "Als je dit zegt hoor je bij één van de twee. Een geneeskundig diploma waart je niet vrij. Bedroevend. Schokkend." Diederik Gommers noemt op Instagram de video 'gevaarlijk'.

Betekenisgeving

Welke oproepen worden gedaan?

- Extra beschermende FFP2-maskers moeten standaard worden voor alle zorgmedewerkers, "ongeacht de setting en de handelingen die uitgevoerd worden". Daarvoor pleiten **CNV, FNV, NU '91 en V&VN**. Ze willen dat het RIVM zijn richtlijn over de mondneusmaskers aanscherpt. Ze roepen het RIVM op 'binnen 48 uur' een reactie te geven. Ze wijzen op het steeds vaker voorkomen van de Britse variant van het coronavirus. Dit gemuteerde type is besmettelijker dan eerdere varianten. Daarom is volgens de organisaties die de medewerkers vertegenwoordigen snel actie nodig. "Ik denk aan deze specifieke maskers voor zorgverleners in alle sectoren waar men te maken heeft met Covid-patiënten", zegt voorzitter van CNV Zorg & Welzijn Anneke Westerlaken. "Dat zijn zorgwerkers in ziekenhuizen, maar vooral ook in verpleeghuizen, instellingen voor gehandicapten en huisartsen die mensen thuis bezoeken." Volgens de bonden is beschikbaarheid geen probleem. "FFP2-maskers zijn in voldoende mate aanwezig in Nederland om in de komende maanden te voldoen aan de toegenomen vraag die op een wijziging van de richtlijn door het RIVM zal volgen."
- **Zorgvakbond NU'91** roept de overheid op om niets te veranderen aan de vaccinaties van zorgpersoneel tegen het coronavirus. Drie weken na de eerste prik moeten de zorgmedewerkers een tweede inenting krijgen, maar die tweede vaccinatie wordt mogelijk uitgesteld zodat die doses kunnen worden gebruikt om anderen hun eerste prik te geven.

NU'91 is bang dat zorgmedewerkers straks onvoldoende beschermd zijn wanneer ze wel een eerste inenting krijgen, maar voorlopig geen herhaalprik. "Met als gevolg dat het nog onvoldoende invloed heeft op het afnemen van de druk op de zorg", aldus de bond, die bang is dat er een "schijnveiligheid wordt gecreëerd".

- **Onderwijsvakbond CNV Onderwijs** doet een oproep voor een steunfonds of extra vrije dagen voor werkende ouders, nu duidelijk is dat het nog langer gaat duren.

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

Britse variant van het virus

- Media halen de Britse variant vooral aan om het te hebben over mogelijk aanvullende maatregelen die genomen zijn of kunnen worden, zoals de avondklok. Daar wordt over gezegd dat er 'nog meer overleg' nodig is; de verwachting lijkt alsof de avondklok er wel gaat komen, dat 'dat extra overleg'. Telegraaf spreekt van 'een stap dichterbij'.
- **Het OMT** maakt zich 'ernstige zorgen' over de verspreiding van de Britse coronamutatie in Nederland. Dat blijkt uit het meest [recente advies](#), waarvan het eerste deel vandaag is gepubliceerd. Volgens het OMT is het van belang om nu maatregelen te nemen om de verspreiding van het virus in te dammen, onder meer van de nieuwe varianten. Aan wat voor maatregelen het OMT denkt, wordt in dit document niet vermeld. Volgens de experts is het nodig die maatregelen te nemen "totdat we een gunstig seizoenseffect kunnen verwachten op de verspreiding, en een effect van groepsimmunitet door doorgemaakte infecties en door vaccinatie". Eerder noemden de experts een avondklok als manier om mensen weer het gevoel te geven dat het belangrijk is om contact met anderen te vermijden "Kijkend naar de waarde van het r-getal voor deze twee verschillende varianten, kan worden geconcludeerd dat we te maken hebben met twee virusvarianten die zich in de bevolking met verschillende snelheden lijken te verspreiden en de facto leiden tot twee aparte corona-epidemieën", schrijft Jaap van Dissel aan het kabinet.
- **Volgens Ernst Kuipers kan de Britse virusvariant al in de 'tweede of derde week van maart' het dominante virustype zijn in Nederland**, met 'mogelijk grote gevolgen voor de piekbelasting van ziekenhuizen'. "We weten dat de nieuwe variant vanaf eind november in Nederland is en zich sneller verspreidt. Als dat net zo snel gaat als in Engeland en Ierland, dan moeten we rekening houden met een piekbelasting die net zo hoog is als in de eerste golf", zegt Kuipers. Hij spreekt van een 'race tegen de klok' om zo snel mogelijk iedereen te vaccineren en met voorrang de mensen bij wie de ziekte het hardst toeslaat. "Een herhaling van de eerste coronapiek is te voorkomen als er snel maatregelen worden genomen." Kuipers benadrukt dat het aannames zijn die gebaseerd zijn op gegevens die we tot nu toe hebben, maar dat we ons moeten voorbereiden op de mogelijke scenario's. "Je hoopt dat het niet gebeurt, maar de ziekenhuizen checken nog een keer of we klaar zijn voor een nieuwe toename van covid-patiënten."
- **Koen Pauwels, die met collega's in Oxford onderzoek doet naar de Britse coronavariant**, zegt dat we in Nederland 'écht' minder bij elkaar op bezoek moeten gaan, als we willen voorkomen dat de Britse variant ons zorgstelsel omverblaast. De hogere besmettelijkheid van 30% betekent dat maatregelen die tegen de eerdere variant wel werkten, nu ineens niet meer voldoende zijn. Redenen dat de Britse variant in Nederland niet de overhand krijgt, kan Pauwels niet verzinnen. "Waar ik me dan over verbaas, zijn de Nederlandse bezoekregels. [...] In theorie kun je wekelijks dus mensen uit veertien huishoudens zien. Als dat in Groot-Brittannië was gebeurd, was het echt één grote chaos geworden." In het Verenigd Koninkrijk kunnen mensen een huishouden kiezen dat ze af en toe zien. "Je kunt niet controleren of mensen zich eraan houden, maar ik denk dat de meeste mensen wel bereid zijn de regels te volgen."
- **Celbioloog Eelco van Anken van het San Raffaele wetenschappelijk instituut in Milaan** zegt dat Nederland en andere Europese landen op veel grotere schaal de erfelijke code in kaart moeten brengen van verzameld virusmateriaal om nieuwe gevaarlijke mutaties van het virus zo snel mogelijk op te sporen. "Onze vijand is het virus en dus moeten we weten wat het in zijn schild voert. Anders blijft het ons verrassen", zegt Van Anken. Hij doet op het zogeheten sequencing. "Door te weten met welke variant mensen besmet zijn geraakt en vervolgens te bepalen welk ziekteverloop erop volgt, kunnen we vaststellen hoe mild of gevaarlijk de verschillende mutaties zijn." De PCR-test werkt volgens Van Anken goed om te bepalen of iemand besmet is, maar niet met welke variant. "Zo dreigen relevante mutaties te lang onder de radar te blijven", waarschuwt Van Anken. Van Anken wil dat voor elke mutatie de bijbehorende medische data verzameld wordt, dus hoe vaak er sprake is van een ernstig ziekteverloop. Die informatie ziet hij het liefst direct verplicht toegankelijk gemaakt via internationale databases.
- **Maria van Kerkhove, onderzoeker infectieziekten bij de WHO**, stelt: "We moeten dit [sequencing] echt uitbreiden zodat we een beter zicht hebben op veranderingen in het virus, vooral in gebieden waar de overdracht het meest intens verloopt." Zij vreest dat 2021 zich ontpopt tot het jaar van de coronamutanten.
- **Moleculair bioloog Richard Molenkamp van het Erasmus Medisch Centrum** zegt: "Punt is wel, dat je niet gelijk weet wat een zorgelijke variant is. Dat komt pas naar boven in het veld. Als zich ineens een grote uitbraak voordoet, of als meer mensen dan normaal in het ziekenhuis lijken te belanden. Klinische diagnose en sequenzen gaan hand in hand. Het gaat mij daarom te ver om te zeggen dat Groot-Brittannië, waar zonder helder beleid veel meer sequencing plaatsvindt, het per definitie beter doet."
- **Het hoofdredactioneel commentaar van De Telegraaf** schrijft dat Nederland zich 'de luxe' niet kan permitteren om 'achterover te leunen en af te wachten of ook hier Britse toestanden ontstaan'.

Avondklok

- **Burgemeester John Jorritsma (Eindhoven)** zegt bij Op1 voor een avondklok te zijn, 'als er overtuiging komt' – "Als er een overtuiging komt bij het Veiligheidsberaad dat deze avondklok als een aanvullend element op het hele complex een

invloed heeft op de bestrijding van het virus." Het is een complex aan maatregelen wat volgens Jorritsma genomen moet worden. "Daar hoort een avondklok bij dat hele pakket."

- **Burgemeester van Amersfoort Lucas Bolsius** zegt tegen Nieuwsuur een avondklok 'een slecht idee' te vinden: "Het is niet passend op dit moment. De besmettingsaantallen dalen, ook in Amersfoort. Ik snap dat men kijkt naar Londen [...] Maar de situatie is hier nu niet zo dat je een avondklok instelt. De aanwezigheid van de Britse variant in Nederland, vind ik onvoldoende aanleiding voor een avondklok. De mensen die op straat zijn doen dat om een beetje in beweging te blijven, en dat is belangrijk om te doen, om gezond te blijven." Bolsius ziet daarnaast problemen in de uitvoering, alsook in gebrek aan draagvlak voor handhaving van een avondklok indien het aantal besmettingen verder daalt.
- **Sharon Dijksma, burgemeester van Utrecht**, noemt de invoering van de avondklok een 'moeilijk verhaal', omdat de politie nu al 'het water aan de lippen staat'.
- **GroenLinks-fractievoorzitter Jesse Klaver** zegt bij Op1 tegen een avondklok te zijn. "De versnelling van dat virus kun je tegenhouden door te zeggen: we gaan [vluchten uit het VK, Ierland, Zuid-Afrika, Brazilië] verbieden. Het antwoord van het kabinet was dat dat niet proportioneel zou zijn om vluchten te verbieden. En ik sluit niks uit." Klaver vindt een vliegverbod 'eerder in de rede liggen om te nemen' dan dat mensen 's avonds 'niet nog een ommetje mogen lopen'. Klaver noemt opties om mensen zich beter aan de quarantaineregels te laten houden middels een vergoeding of 'als het nodig is' een verplichting. Over een mogelijke stemming over de avondklok: "Laat ik zeggen: als nu vanavond de stemming zou zijn, dan zou ik zeggen nee, want ik ben daar niet van overtuigd. Alleen, het OMT-advies is vanavond gekomen. We gaan daar ook nog het debat met elkaar over aan. Dus ook bij die stemming zullen we weer opnieuw kijken, maar ik sluit het niet uit."
- **SP-Kamerlid Renske Leijten** zegt bij Buitenhof dat het kabinet 'helder op tafel moet leggen' wat er wordt opgelost met een avondklok. [...] "maar laat het dan zien dat het nodig is, dat het gehandhaafd kan worden, dat het ook echt iets toevoegt. Ik denk namelijk dat je dan best wel veel steun ook onder bevolking kan organiseren voor zo'n maatregel."
- **De Nederlandse BOA Bond** vindt dat eerst een aantal andere maatregelen moeten worden genomen voordat de avondklok wordt ingevoerd. "Daarbij kan je onder meer denken aan het schrappen van vluchten van en naar Engeland om de verspreiding van de Britse variant van het virus tegen te gaan", zegt voorzitter Ruud Kuin. Ook denkt de bond aan verplicht thuiswerken en het niet toestaan van reizen buiten de stad.
- Een avondklok gaat een forse aanslag worden op de organisatie van de politie en op de politiemensen zelf, verwacht **Gerrit van de Kamp, voorzitter van de politiebond ACP**. "Handhaven op incurante uren, fors meer nachtdiensten, dat trekt een wissel. Het brengt de organisatie op maximale spanning. Die specifieke tijden - van 20.00 tot 04.00 uur - maakt niet veel uit, een avondklok is een avondklok. We wachten af. De besmettingscijfers laten geen bemoedigende daling zien. Maar wat moet, moet, het is een politiek besluit", zegt hij.
- **Politiek-commentator Xander van der Wulp** zegt vanochtend op radio 1 dat er nog 'meer overleg nodig is'. Volgens Van der Wulp zijn er ook nog andere bezwaren, bijvoorbeeld rond supermarkten. Die zouden dan eerder dichtgaan en dan wordt het misschien juist drukker tijdens de openingstijden. Daarnaast lijken de cijfers rond corona en de ziekenhuizen niet heel erg slecht, dus: "Hoe overtuig je mensen ervan dat het echt nodig is?", aldus Van Der Wulp. "Ze zouden het vooral willen doen om te zorgen dat die Britse variant en allerlei andere varianten die bijvoorbeeld in april tot een derde golf gaan leiden." Daarom klinkt het dat er nu iets extra's gedaan moet worden, om te zorgen dat ze straks niet weer te laat zijn geweest, stelt hij. Het voorstel ligt nog steeds gevoelig in de Tweede Kamer, bijvoorbeeld bij D66. "En ik denk dat je wel kan zeggen dat ze extra voorzichtig moeten opereren in al dat overleg, omdat het kabinet natuurlijk demissionair is."
- **Politiek-verslaggever Arjan Noorlander** noemt in Nieuwsuur de avondklok de 'eerste vuurproef', "want er ligt een motie van een meerderheid van de Kamer die geen avondklok wil. Een van de voormalige coalitiepartijen, D66, wil ook geen avondklok, maar het kabinet wil het wel. We gaan zien hoe ze daar deze week uit gaan komen. En het wordt een hele rare politieke week. Er zal eerst een debat komen over: waar mag dit kabinet nou eigenlijk nog over gaan? Nou dat is in ieder geval over twee onderwerpen is het wel zeker: over corona en over de kinderopvangtoeslagaffaire. Over beide zal later deze week ook een debat zijn, dus ik denk dat we aan het eind van de week de rekening kunnen opmaken of dit demissionaire kabinet net zo efficiënt en effectief kan zijn als het kabinet dat er tot vorige week nog zat."
- Het **hoofredactioneel commentaar van de Volkskrant** stelt dat de effectiviteit van een avondklok 'even ongewis' is, als die van eerder afgekondigde maatregelen. De avondklok die voorligt is vergeleken met die van Frankrijk een 'light-variant', maar vergeleken met de spertijd tijdens de Tweede Wereldoorlog strenger. De avondklok is 'draconisch' vergeleken met de autoloze zondag van 1973-'74, die als 'heel ingrijpend' werd ervaren. De meerderheid van de Nederlanders is bereid 'de zoveelste inperking van hun bewegingsvrijheid lijdzaam te willen ondergaan'. En daar zou het kabinet rekening mee moeten houden, vindt Volkskrant. "Waar het aan de ene kant aanvullende maatregelen treft, zou het aan de andere kant uitzicht moeten bieden op een verzachting van het regime." De spreekwoordelijke 'licht aan het einde van de tunnel' moet zichtbaar worden gemaakt.
- Het **hoofredactioneel commentaar van De Telegraaf** schrijft dat een avondklok als extra tijdelijke noodmaatregel te 'rechtvaardigen' is, in het licht van de toestanden in het Verenigd Koninkrijk. De maatregel maakt 'forse inbreuk' op de bewegingsvrijheid van de burger, maar van die dringende noodzaak lijkt steeds meer sprake te zijn.

Eerste vaccinaties verpleeghuisbewoners en inwoners gehandicapteninstellingen

- Trouw gaat langs bij **gehandicapteninstelling 's Heeren Loo (Apeldoorn)** waar dinsdag voor het eerst gevaccineerd gaat worden. De informatie die voor aanvang van de vaccinatie moet worden verstrekt zorgt in deze instellingen 'voor extra

uitdagingen", aldus Trouw. "Hoe bereid je mensen voor die al moeite hebben om te begrijpen waarom de wereld ineens anders is, waarom mensen met mondkapjes op lopen en familie soms niet langs mag komen? Dat gaat met plaatjes, en eenvoudige taal." Op de vraag of cliënt Jonges de vaccinatie wil hebben, antwoordt Jonges: "Mijn zus vindt dat ik het moet doen." De begeleider vraagt of ze het zelf ook wil, daar zou ze het over gehad hebben met haar zus. Of dat zo is, weet Jonges zelf niet meer. Op de tweede vraag, of de regering mag weten dat ze gevaccineerd is, reageert Jonges: "Geheim? Waarom? Ik kan toch geen geheimen bewaren."

- De Telegraaf gaat langs bij **BrabantZorg** waar komende week 1.300 ouderen gevaccineerd zullen worden. "We hebben nog net niet alle zesduizend medewerkers hiervoor ingezet", vertelt **Wilma de Jong, voorzitter van de raad van bestuur en toebedeeld met de coronaportefeuille**. "Maar veel scheelt het niet. Het was en is een militaire operatie." Op de vraag of BrabantZorg twee weken eerder wil beginnen met vaccineren werd meteen 'ja' gezegd. BrabantZorg zit op de plek waar afgelopen voorjaar een brandhaard was, "met enorm veel zieken en veel overleden bewoners. Als we het ook maar een week eerder kunnen doen, dan willen we dat meteen", zegt De Jong. Het regelen kon pas beginnen toen de startdatum bekend was, zoals de toestemming om überhaupt te mogen prikken, zegt **Amber van Hulten, beleidsadviseur vernieuwing en kwaliteit en leidinggevend aan de vaccin-werkgroep**. "Dinsdagavond zijn de brieven de deur uitgegaan en die moesten eigenlijk donderdag alweer terug zijn", vertelt **Luc Verhoeven, bestuurssecretaris van de zorgorganisatie en leidinggevend aan de vaccin-werkgroep**. Bij BrabantZorg is zo'n driekwart van de bewoners onder behandeling van een verpleeghuisarts en deels of volledig wilsonbekwaam, waardoor er toestemming van naasten nodig is. Na een na-belronde blijkt dat bijna iedereen het vaccin wil. "De bereidheid is heel groot", zegt Verhoeven. Toestemming vragen had volgens De Jong veel eerder geregeld kunnen worden: "Het was veel logischer geweest als je toestemming had gevraagd voor het toedienen van alle beschikbare vaccins. De bijwerkingen zijn van alle vaccins redelijk hetzelfde." Een andere hobbel is het verschil tussen bewoners. Vanuit het ministerie van VWS is namelijk bepaald dat bewoners die onder behandeling zijn van een verpleeghuisarts (zo'n 60% van de bewoners) komende week aan de beurt zijn, maar dat bewoners die wél in een verpleeghuis wonen maar onder behandeling zijn van een eigen huisarts (zo'n 40%), nog een paar weken geduld moeten hebben. Verhoeven zegt daarover: "Dan kun je scheve gezichten krijgen."

Noorse sterfgevallen na inenting broze ouderen met Pfizer/BioNTech-vaccin

- In Noorwegen zijn 29 kwetsbare ouderen overleden na een eerste prik met het Pfizer/BioNTech-vaccin. De Noren maken zich geen grote zorgen over de sterfgevallen. "Het is duidelijk dat de risico's van deze vaccins heel beperkt zijn, met een kleine uitzondering voor de meest kwetsbare patiënten", zegt **medisch directeur Steinar Madsen van het Noorse medicijnagenschap**. "Artsen moeten zorgvuldig afwegen wie er gevaccineerd moeten worden. Mensen die heel zwak zijn en in de allerlaatste levensfase zitten, kunnen gevaccineerd worden na een individuele beoordeling."
- Ook in Nederland moet telkens bekeken worden of het zinvol is om een kwetsbaar iemand te vaccineren, zegt **Ton de Boer van het CBG**. "Die afweging gebeurt heel zorgvuldig. Niemand wordt zomaar gevaccineerd. Als iemand er zelf nog over na kan denken, vraag je het. Bij dementerenden wordt toestemming aan de familie gevraagd." In sommige gevallen is duidelijk dat een coronavaccinatie niet gewenst is. "In een hospice vraag je mensen niet of ze gevaccineerd willen worden", aldus **De Boer**. Maar ergens ontstaat een grijs gebied. "Boven de 80 jaar kunnen mensen allerlei aandoeningen hebben. Met ieder individu moet je diens medische toestand doornemen. In verpleeghuizen worden altijd afspraken gemaakt over bepaalde scenario's: ga je nog behandelen als iemand een longontsteking krijgt? Zo kun je dat ook bekijken voor een vaccinatie." Zeer kwetsbare ouderen die graag een coronavaccinatie willen, kunnen die krijgen, verzekert De Boer. "De enige contra-indicatie in de bijsluiters van het Pfizer-vaccin is overgevoeligheid voor een van de onderdelen in het vaccin. Verder zijn er geen absolute restricties. Als een patiënt niet overgevoelig is en aangeeft het vaccin graag te willen, dan mag het."

Vaccinaties

- **Hubert Bruls stoot zich aan de voorrang die specialisten zoals ic-arts Diederik Gommers krijgen binnen het vaccinatieproces**. Dat zegt hij in een tv-programma van Omroep Gelderland. Bruls vindt het niet terecht dat er is afgeweken van het advies van de Gezondheidsraad, die adviseerde de bewoners van verzorgingstehuizen eerst in te enten. "Ik heb me verbaasd en me eraan gestoord dat professionele specialisten die meneer Gommers vertegenwoordigt, via televisie hun lobby starten en dan hun zin lijken te krijgen. En dat week af van het advies van de Gezondheidsraad", zegt Bruls.
- Het is nog te vroeg voor een vrijgeleide voor tegen het coronavirus ingeënte reizigers binnen de EU, vindt voorzitter **Charles Michel**. Voor zo'n 'coronavaccinatiepaspoort' zou kunnen worden ingevoerd, moeten eerst meer mensen een prik hebben gekregen. Anders dreigen scheve ogen, denkt hij. "Het is duidelijk in mijn ogen dat we meer mensen moeten vaccineren voordat de invoering van een coronavaccinatiepaspoort aan de orde zou zijn", zei Michel in Buitenhof. "Als we dat te vroeg zouden implementeren, zou men een gigantische frustratie provoceren in de Europa."
- **SP-Kamerlid Renske Leijten** n.a.v. een vraag wat ze van een vaccinatiepaspoort vindt: "Ik vind dat alle prioriteit moet liggen op nu de kwetsbare mensen in onze samenleving zoveel mogelijk, zo snel mogelijk vaccineren, "uiteindelijk gaat dat verder in de samenleving, maar daar moet de prioriteit liggen. [...] Ik denk nou juist: jongens, eerst die vaccinatie en slim omgaan met verspreiding van het virus, dus misschien wel het vliegverkeer en het reisverkeer voorlopig nog beperken en als we dan weten wat die vaccins doen, als we weten of dat ook veilig werkt dan kunnen we weer is na gaan denken over vakantie."

- **FD** schrijft dat er nog geen goed zicht is op de aantallen die gevaccineerd zijn. RIVM legt uit dat alle vaccinaties vastgelegd worden in een centraal registratiesysteem, maar dat systeem is slechts toegankelijk voor eigen onderzoek naar bijvoorbeeld de vaccinatiegraad. "Een van de problemen is dat de gegevens uit verschillende bronnen moet komen: GGD, ziekenhuizen en huisartsen. De integratie van de bijbehorende IT-systemen is nog niet gerealiseerd." Volgens het FD is een actuele registratie 'des te belangrijker' nadat er onduidelijkheid is ontstaan over hoeveel doses de producenten van het vaccin kunnen leveren en welke groepen het eerst aan de beurt komen.
- Dit baart **arts en viroloog Jaap Goudsmit** zorgen: "We moeten toch weten hoe de vaccinatiegraad verloopt, maar ook welke groepen wel en niet een prik hebben gekregen. En of de ouderen, zoals de Gezondheidsraad adviseert, nog wel voorop staan. Het is namelijk cruciaal dat — ongeacht welke groep- leeftijd altijd prioriteit krijgt." Volgens Goudsmit lijkt het er steeds meer op dat 'op geen enkele manier' de adviezen van de Gezondheidsraad worden gevolgd. De volgorde wordt telkens veranderd, met de schijn van 'landje-pik'. "Ik vind het uit democratisch oogpunt bedenkelijk af als je zo van de instituties afwijkt." De IC's blijven, volgens Goudsmit, net zo hard vollopen als alle verpleegkundigen gevaccineerd zijn. "Hooguit kun je zeggen dat ze minder ziek worden, maar het [...] is geen middel tegen ziekteverzuim."
- Ook **Wim Schellekens, oud-IGJ-hoofdinspecteur en Red Team-lid**, is verbaasd: "Het is crisis en deze informatie moet onmiddellijk naar buiten om te weten hoe het met de immuniteit gaat van de bevolking en van de doelgroepen per regio." Volgens Schellekens delen andere landen de informatie wel. "Het is dus de vraag of het RIVM het niet kan of niet wil." In zijn ogen is er veel mogelijk: "Als afgeleide zou je kunnen publiceren hoeveel vaccins er dagelijks vanuit Oss worden uitgereken en waarheen. Dan mag je ervan uitgaan dat die ook daadwerkelijk weggeprik worden. En bouw ondertussen het systeem verder uit."
- In media worden huisartsen opgevoerd die vinden dat ze snel geprikt moeten worden. Bijvoorbeeld de Driebergse **huisarts en LHV-bestuurslid Carin Littooi** (55) die 'af en toe wakker ligt', voelt ongelof, verbijstering en boosheid door de gang van zaken. Hoe blijft ze fit genoeg om haar werk te kunnen doen? Zeker nu de Britse variant er is. "Huisartsen moeten worden ingeënt, zo snel mogelijk." Volgens de overheid horen de huisartsen niet bij de acute zorg, stelt ze. "Die is gestopt bij het ambulancepersoneel. Terwijl wij een onmisbare schakel zijn. De zorg begint en eindigt bij ons. Wij krijgen de patiënten op spreekuur, sturen ze naar het ziekenhuis en als ze weer naar huis mogen, nemen wij de zorg weer over. We hebben recht op vaccinatie, maar kregen geen prik. [...] We zijn maar met 15.000 personen. Als we voor gaan, moeten die ouderen een halve dag langer wachten. Dat is niet te veel gevraagd als je kijkt naar het belang van het werk dat we doen."
- Op de **social mediakanalen van minister De Jonge** is men bezorgd dat het vaccineren te langzaam gaat. Ook berichten van huisartsen en vanuit de gehandicaptenzorg; zij vinden dat zij eerder een vaccinatie zouden moeten krijgen.

Scholensluiting

- Vanuit **onderwijsvakbond CNV Onderwijs** klinkt begrip voor het besluit dat het nog langer gaat duren. "Veiligheid staat toch echt voorop", vindt **Daniëlle Woestenberg**, voorzitter van de bond. "Maar natuurlijk is dit niet ideaal, en het wordt een uitdaging voor ouders, onderwijzers en niet te vergeten de leerlingen."
- Volgens **arts-microbioloog Marc Bonten van het UMC Utrecht en OMT-lid** is 'een pas op de plaats' nodig, omdat er op dit moment 'ongeloflijk weinig speelruimte in de besmettingscijfers' is. Het is niet bekend hoe wijdverspreid de Britse variant is, dus geen versoepelingen tot we dat goed in beeld hebben, pleit Bonten. Ook omdat het erop lijkt dat deze variant zich ook onder kinderen verspreidt. "Niet meer dan onder volwassenen, maar toch zeker ook."
- **Kinderarts en OMT-lid Károly Illy** zegt: "We weten nog niet genoeg over de exacte rol van de Britse variant bij kleine kinderen. Dat blijft onzeker. En dat maakt het lastig, het is een duivels dilemma."
- "Vooral voor kwetsbare gezinnen, die ook al voor het uitbreken van de pandemie kampen met problemen als werkloosheid, met een kind dat moeilijk gedrag vertoont of een aan alcohol verslaafde ouder, kan de scholensluiting heel moeilijk zijn", stelt **Lenneke Alink, hoogleraar forensische gezinspedagogiek van de Universiteit Leiden**. Het virus en de bijbehorende lockdowns kunnen bestaande spanningen verergeren en vragen enorm veel van ouders.
- **Emeritus hoogleraar Onderwijspsychologie Paul Kirschner, verbonden aan de Open Universiteit**, vreest dat elke week dat het onderwijs op afstand langer duurt, de kloof tussen kinderen groter wordt. De kinderen die al met een achterstand aan school begonnen, komen alleen maar verder achterop te liggen. Zij kunnen niet terecht bij hun ouders. "... ons onderwijssysteem slaat er maar niet in die kleiner te maken – worden alleen maar groter."
- **Rinda den Besten, voorzitter van de PO-raad – de koepelorganisatie van basisscholen** noemt de verlenging 'toch weer een klap'. Ze merkt dat er grote achterstanden ontstaan bij groepen kinderen. "En je kunt kinderen niet zomaar een jaar in de wachtstand zetten", betoogt ze. "Ze moeten door. Er moet een integraal plan komen, binnen het volledige onderwijs, hoe je deze generatie gaat ondersteunen."
- Het **hoofredactioneel commentaar van De Telegraaf** schrijft dat het besluit om de basisscholen dicht te houden 'begrijpelijk en verstandig' is, gelet op de ongerustheid rondom de Britse coronavariant.
- Op de **social mediakanalen van minister De Jonge** gemengde reacties over de scholensluiting. Een groep begrijpt de maatregelen niet, want er wordt al maanden gezegd wordt dat kinderen amper een rol spelen bij de verspreiding van het virus. Men geeft aan niet geschikt te zijn om de eigen kinderen te onderwijzen en in de knoop te raken met het eigen werk. Sommigen vragen aandacht voor leerlingen in groep 8.